PLVT
DE
EDVC
LIB.
1471

~~C. 1. P. 6.~~

~~CC. 49~~

~~297~~

15 J. E. 297.

(Daunou 62)

Plutarcus

BIBLIOTHEQUE SAINTE GENEVIEVE

MAiores nostros Angele mi suauissime non admirari & maximis prosequi laudibus nō possum. Cum tantam ī eis animi magnitudinem atq; constantiam fuisse ītuear: ut litteraq; ac doctrine studia simul & rerum tum publicarum tum familiarium negotia capesserent. itaq; cōplecterentur ut eos neq; subtilitas neq; discrimen neq; occupatio deterreret. Quin adeo sedulo adeo prudēter adeo prouide suam impartire dilligentiā ut qua in re magis excelluerint non facile dignoscas. Tāto quippe cum ordine & ut ita dicam persimoia suum distribuisse tempus uidet ut ex occio negotium & ex negotio occium nullum amitterent. Hoq; uestigia cum uirili pro parte & quantum hac etate fieri potest te longe imitantē aspitio. tibi pro mutua nostra beniuolentia & caritate congratulor. Nam eo pacto magistratus &. P. exerces munera ut & libros ne omittas & domestice rei curā suscipias. Maiorē autē in modum me tua quedā sedulitas & accuratio ,ppensa delectatis quā in adducandis precipue filiolis tuis recteq; pro etate morandis adhibes. Id sapienter equidem & summa cum ratione ,puidisti ut uirtutem & honestos mores a teneris ībuerēt ānis. Certum medius fidius ac stabile legatum. Nam cū reliqua momentanea ac fugatia bona & quedā for/

BIBLIOTHEQUE SAINTE GENEVIEVE

BIBLIOTHEQUE SAINTE GENEVIEVE

tune ludibria sint, uirtutis profecto cõstans eterna & nostra est possessio. Sed quid opus est meis hec efferre sententiis, adest eruditissimus & clarissimus auctor. Plutarchus qui rem omnem de hac ipsa de qua loquor in institutione a uertice ut aiũt ad calcẽ non minus acute quẽ sapienter explicabit. Eũ nuper ex greco latinum feci tuoq; nomini dedicaui. Suscipies autem opusculum cuius & si per interpretis uitium minus luculẽta fortasse sit dictio sentẽtiaq; tamen ellegantia & p̃ceptis diuino quoddã modo abunde lectabere. Habebis enim unde & animum legendo dimulceas & tuos educãdo instruas. Qua in re abste peto magis atq; magis oro ut illustrissimo in primis, Crisolore gratias habeas suumq; attollas ad sidera nomen. Quoniam eius uiri opera simul & humanitate factũ ẽ. Vt grecaq; splendor litteraq; ad nostros redierit homines quos ob earum ignorationẽ non parue dudum iuoluerat tenebre Sed de his alias Pultarcũ audiamus

QVid nam est quod de ingenioq; liberorum educatione dicere quispiam posset. Quaq; ue req; usu, ii, moq; p̃bitatem euasuri sunt Eya consideremus ante omnia de ipsoq; p̃cerecatiõe fortassis p̃cipium fecisse p̃stabit. Si quis igitur illusiuiri esse natoq; pater optat id ei proponendum arbitror, ut ne uilibus aut abiectis se se deuinceat mulieribus quales meretrices sũt aut pellices. Qui

bus. Nulla ex matre & patre inata est macula eos quoad uita superst in delenda quedam ingnobilitatis conuitia cõmittant̃ que increpare carpereq; uolentibus in promptu magnopere sunt. Sapiens in mirꝫ is extitit poeta. Quisquis infellices ait esse, pgnatos. Cum nequaq̃ recte sui generis fundamẽta iaciantur. Pulcer igit̃ libertatis licentie ac thesaurus est, bonis ,pceratum esse parentibus. Que res his plurimi fieri debet qui legittimam exoptant ,plem sobolem. At qui simulati & nūmoꝫ istar ficti generis arrogantia. falli deprimiq; natura solet. Quo circa rectissime cecinit is Poeta. qui hunc in modum inquit Sceleris parentum mens usq̃ sibi conscia. fortissimum quoq; captiuum trahit uirum. Quẽadmodum iactãtia simul & fastum referti sunt. Quibus claris nasci parẽtibus obtigit. eam ob causã filium Themistoclis cliophãtum multociens in multitudine dixisse ferunt. Quicquid is expeteret ab Atheniensium populo. mox approbatū iri. Nã q̃ ille uellet & mater themistodes que uero Themistocles eadẽ & uniuersus athenienſis populus. Dignissimū est eam aĩmi magnitudine lacedemonioꝫ collaudare. qui eorum id circho regẽ archidamum pecuniis multauere q̃ pusilli corporis mulierem matrimonio capere passus erat. Sub ĩde dicẽtes q; ille nō reges sed regiam eis edere cogitasset stipem. Post hec deinceps dicat̃ Quod nostri maiores. Quid nã illud

BIBLIOTHEQUE SAINTE GENEVIEVE

est ut qui se mulieribus generande gratia sobolis admouent ii omnino sobrii aut uino saltē modestissime delibato congressum faciant: quibus enim ex iitio ut a genitoribus ꝑ ebrietatem seminarent accidit ii uini auidi ac temulenti ni miꝫ esse solent. Ea,ppter cum Diogenes quedam ex temulentia alienate mentis adulescentulū descipere cerneret, adulescentule inquit ebrius te seminauit pater, & de genitura quidem hactenus nunc uero de ipsa iam degenda uita detur explicandum

Eneraliter equidē quod artibus ac scientiis de uita degenda dicere cōsueuimus id etiā de uirtute dicendum. Tria esse que ad operis ꝓfectionem ricte obeundā concurrere oporteat naturam|rationem|cōsuetudinem rationē disciplinā uoco consuetudinem uero exercitationem initium a disciplina usus ab exercitio ac meditatione fiet. Ex omnibus autem absolutio cōprobatur. Sin istoꝫ pars ulla defecerit necesse erit hac claudam eē uirtutem. Ceca enim est sine disciplina natura. Absq; natura disciplina manca res existit. Imperfectum quiddam extat. si ambobus his careat exercitatio. Nam sicut in agroꝫ cultura bonam in primis esse tellurem oportet. tamen serendi peritum agricolam. de hinc optima semina, eodem modo telluri naturā agricole ꝑceptorē, seminibus studioꝫ institutiones ac precepta conferes. Que omnia in eoꝫ animos

conueniſſe ac aſpiraſſe contenderim quos uniuerſi decantant. Pytagoram dico. Socratem. Platonem. & quiſquis eternam conſecutus eſt gloriam. Ingentis certe felicitatis & diuini fauoris eſt. ſic cui ſingula hec dii contulerunt. Quod ſi quis haud idoneum exiſtimant ingenium. poſtea qui doctrinã. & rectã ad uirtutem natus eſt exercitationem. ingentes naꝰture defectus. Vt fieri poteſt non remittere magnũ in modum ymo uero ‚prſus erare ſe ſciat. Socordia enim nature uires perimit. doctrina tollit ignauiã. facilia quoq; ipſos fugiunt negligentes. Difficilia uero cura ſe diligentia capeſſuntur. quẽ expeditiſſima quẽq; efficax ſedulitas pariter ac labor exiſtat. Cõpluribus in rebus facille ſi conſpexeris diſces. Aquaq; enim gutte lapides cauant. ferrum & es manuum tactibus obteruntur. Carpentoq; rote ſummis ĩflexere uiribus. haud ullo pacto priſtinã repa rare rectitudinem poſſunt. Curuatas yſtrionum uirgas nullo dirigere modo licet. Quin factus p̃ ter naturam labor nature uim ſuperabit. An hec dũ taxat dilligentie poteſtatem indicant. minime ymo uero & infinita cetera ſi quod fertile natura ſolum i cinere deditur ſqualet in cultum quoq; natura preſtantius eſt eo magis ſi per occium ac negligentia omiſſum erit perditur. Eſt ne quiſpiam ĩfecundus & ſupra modum aſperior ager at cultus generoſos dedit fructus. Que nam arbores ſunt que edidite

late negletui non ſimul & torte pululent & ſteriles
ꝑſtent.cum cede rectum.aſſecute patrocinium fru-
ctuoſe ſint & magnopere fertiles que corporis ſorti
tudo nec obtunditur & propter ſcuriam militem ac
malam habitudinem non parit. Que aut imbeci-
lia a deo noſtra.que per execitationes atq; certami
na ad maximas non augeatur uires. qui uero equi
a primis benedomiti annis ſuis non obſecuntur ſe-
ſſoribus.qui autem indomiti perſtant nō ne ceruice
duriſſimi & animis feroces euaſerunt. Et quid ad
mirari cetera opus eſt. Cum trūculētiſſimas feras
laboribus mittigari manſuefieri plerūq; cernamus.
Bene theſalus ille qui cum interrogaretur qui nam
abietiſſimi theſaloꝝ eſſent.qui bellicarum quietem
rerum agunt inquit.Et quid multis opus eſt uerbiſ
Conſuetudo eſt que longeua permaneat. Si quis
proprias familiares ex conſuetudine uirtutes agat.
is nullo aberare poſſe modo uidetur. Qua in re u-
nico uſus exemplo amplius debiſce rebus ꝑplixiora
enarrare deſinam. Lurgus ille ſemper tantoꝝ legiſ-
lator geminos ex iiſdem parentibus catulos ſuſcipi-
ens haud ſimilibus eddutauit moribus. Alteꝝ enī
elueoēm luxuriaq; ſolutum.Alterum indagine ſaga
cem & uenationibus idoneum redidit. Poſtea cum
aliquando lacedemonii unum in locum conueniſſēt
Ad parandā inquit uirtutem uiri lacedemonii īgēſ
eſt momentum conſuetudo diſciplina. doctrina. &

uite institutio. Que uobis illico mãifesta uemẽter esse faciam duos subinde catulos ad aducens cũ olã in medio leporẽ que coram eis posuisset. alter quidẽ in leporem. alter in olam magno erupit impetu. Cum autem lacedemonii nundum quid nam id sibi uelet coniectarent aut quãobrem catulos ostentasset. Hi ambo dixit isdem orti parentibus ceterum diuersam uite consuetudinem asecuti alter gulosus alter uenator euasere. De uita quidem ac consuetudine satis.

COnsequens est ut de educatione dicatur. oportet ut mihi profecto dicendum uidet ut matres filios edducãt eisq; ubera porrigant. Quoniam maiori cum caritate & impensa magis diligentia nutrient ut que natos ex intimo & ut dici solet ex unguibus amant. Nutrices uero & alõne suppositam quẽdam ad scriptamq; beniuolentiam habent. ut pote mercedis gratia dilligẽtes. Quod matres eos quos progenuerunt nutrire alereq; conueuiat. ipsa etiã natura demõstrat. unicuiq; enim animantium generiq; paruit id circho simul & lactis alimenta supeditauit. Eius quoq; sapientem fuisse prouidentiam constat que duplices muli eribus mammas addidit. Vt si gemelos peperisse contigerit duplices ad alendum fontes haberent. Preterea ut maiorem in eos quos ꝓcreassent amorẽ beniuolentiamq; fouerent. Quod medius fidius

haud iniuria factum est. Victus enim cibiq; soda licium quoddam beniuolentie & amoris ſ crementū existit. Nam & bellue dum a ſociis paſtus auel/luntur magnum pre ſe ferre deſiderium uidentur. Danda preſertim opera ut matres quemadmodum enaratum eſt filios educent. Sin id facere nequierint uel propter aduerſam corporis ualitudinem id nāq; impedimento eſſe poterit ut propter aliorum ſtudiū gignendoq; alūnas ac nutrices non uiles eq/dem aut aduenticias uerum quem maxime idoneas probaſq; ſuſcipiendas eſſe cenſeo. Primū quidem moribus inſtructas patriis. Sicut enim infantiū membra ſimul ac nati ſunt formari cōponiq; debēt. ut recta minimeq; obliqua fiant.ita pueroq; mores principio apte concineq; fingere cōueniet illa nāq; nouella etas ad fingendum facilis & tenera eſt & ipſorū animi dum molles adhuc extant diſcipline mellius inſtillantur. Difficilius autem que dura ſunt moliuntur ut enī mobilibus ſigilla ceris ſ pri/mūtur ita & doctrine.dum puerilis adhuc animus ē inſculpuntur. Aptiſſime igitur diuinus ille Plato nutrices admonuiſſe uidet ut ne friuolas aut turpes pueris fabellas narent.ne illorum animos ex initio ſtulticia & coruptis imbuant moribus. Pulcre igit Focylides poeta monuit. Dum tener eſt gnatus generoſos inſtrue mores. Illud etiam ne omittatur. Dignum eſt ut aduleſcentulos ſilicet qui alumnis

miniſtraturi cõuicturiq; ſint. tales in primis inquira mus. ut boni ueniant inſtituti moribus. De hinc paternũ ſermonẽ & expedita pronuntiare uerba ſci ant ne barbaris uocibus aut deprauatis moribus in tincti aliquod ex eis uitium reportent. Haud ẽ ab re illud uxitatum ſermone prouerbium. Si cla udo uicinus habitaueris & ipſe claudus ambulare diſces.

POſtq; eo peruentũ etatis erit ut iam peda gogis cõmitti pueri debeant. Hec ad eoꝝ inſtitutionem omnis habebitur diligẽtia. ne mancipiis aut barbaris aut perfidis & inconſtan tibus filios tradere ſe neſciant. Cum irridenda ue hementer hoc tempore multoꝝ adſit conſuetudo. Preſtantes ſi quidem ſeruos nati hos quidem agri cultores deſignant illos naucleros alios mercatores quoſdam rei domeſtice diſpenſatores. Nonnullos feneratores. At ſi quem tumulentum ſcuram & ad omnẽ rem gerendam prorſus inutilem ſeruum re perit. huius cure natos committunt frugi uero peda gogum talem eſſe natura oportet. Qualis Achiliſ pedagogus phoenix erat. Quem idcirco peleus ut eſt apud Homeꝝ Achilis cure preſeciſſe dicitur ut ei dicendi pariter ac faciẽdi ductor foret atq; ma giſter.

MAximum omnium lõgeq; primariũ dicturus accedo. inquirendi filiis preceptores quoꝝ

uita nullis obnoxia criminibus ireprehensi mores. & optimum experimentum. Honestatis enī fontem atq; radicem esse liquet. legitimam consequi disciplinam. Ac ueluti coloni sepes arbusculis circū ponūt. ita & equissimi preceptores cōsona pueris instituta & admonitiones consereunt. Vnde rectissima moꝝ genera pullulent. Nunc uero respuendi stomachandiq; nonnulli sunt genitores. qui priusq̄ ullam ex preceptoribus experientiam sumpserint. hominibus aliquādo īprobis imperitie ac ignoratoriis in signis liberos cōmendant & si per ignorantiam factum fuerit ridiculum tamen est. Illud autē extreme certe stulticie. Quid nam inquies. Quidam enim quēq̄ dicentibus peritis aliquoꝝ insciciam īprobitatemq; cognorint. Idq; presenserint eis tamen suos commendant pueros. Nōnulli placidis eoꝝ uicti blandiciis. Sunt qui rogantium amicoꝝ gratie tribuant. Qua ī re simile quipiam fatitāt ut si quis egroto laborans corpore doctum ac saluti feꝝ omittens medicum. ut amici gratiam inde eat ī peritum dilligat a quo fortassis impernitiem detur. Aut prestantissimo gubernatore dimisso obscranti bus amicis probet ignaꝝ. Proch iupiter diiq; oēs est ne paterne quispiam appellationis qui pluris obseruantiū gratiā quē liberoꝝ erruditionē faciat. Haud ab re quod ātiquus ille crates dicere solebat qui si licuisset ubi in altissimam urbis partem cōsen

disset se uociferatur aiebat. Quorsum inuitis homines qui omne in cōparandis pecuniis studium facitis.filiorum autem quibus eas derelinquetis par uam sane curam suscipitis. Quibus addendū eē censeo.q̄ ii patres aut aliter faciunt quē qui magnā calceorū sedulitatem habent. Cum interim pedē ipsum paruipendant. Multi sunt parentes ī q̄bus adeo numoꝝ pariter & filiorū odium ĩteruit. Vt ne maiora ĩpendant salaria. nullius existimationis homines eoꝝ natis deligunt uilissimorum disciplinam precioꝝ insectantes. Ob quam & aristipus haud insulsse quin urbano plurimum sermone q̄ndā mentis inopem patre carpsit. Quopiam enim ex eo percontante q̄̃tam instruendi gratia sili mercedē postularet.mille dragmas dixit Ille uero.o.Herculem ait.per magnum postulatū. Seruum enī mille cōparare mille drachmis possum. Duos igit̄ inqt habebis seruos & filium & quem merchaberis.Et ut sumatim dicam quonām odo absurdum nō ē nostros quo dextera cibos capiāt ita assuefeciste. Vt si leuā protendant.continuo increpemus. nullā autē facere prouidentiam.ut idoneas atq̄ legitimas audiāt disciplinas. Quid autem si admirandis accidat patribus. Postq̄̃ filios male nutrierūt maleq̄ instruxerunt dicere agrediar. Nam cū sumpta uirili toga salubrē ac bene istitutum uiuendi ordinem aspernātes ad īmodestias ac seruiles sese precipitauerit uolu

ptates. Tunc ita liberos erudisse penitet. Cunq; nulla estat utilitas. sese ob illoz peccata discrutiãt. Hii enĩ assentatores parasitosq; recipiunt indecores ac execrandos homines & pernicioſos iuuentutis e/ uersores. Illi scorta meretricesq; superbas atq; sum ptuosas redimunt. Alii ab somniis. & exquisitis se rculis dies peragunt. Quidam in alea ,pcacissimis uel sodaliciis uti naufragi demerguntur. Nonnulli iuuenilibus se se magis applicantes malis adulteria libidinesq; cõplectuntur. Et unitam morte uolupta tem existimant. Vez enĩ uero hi si cuiusdiã phi/ losophi cõsuetudinẽ habuissent haud talibus ,pfecto rebus animũ induxissent quin id.

DIOGENIS preceptum didicissent. qui uerbo q/ dem grauiter re autem uere cõmune faciens ait. Me retriciam ingredere domum ut perdiscas quẽ indi/ gnissimaz rez precia nullam pre se ferunt excelẽtiã Et ut sucite dicã uaticinari magis q̃ admonere iure me existimas. unum i hac re. primũ medium atq; po stremum esse uerticem asseuero. ut honeste uite re/ gula & legitima sit eruditio. Hec esse que ad uir tutem ac beatitudinem plurimum ferrant adiumẽti. Cetera quidem bona humana quedam *esse pusilla* q; & indigna que tantis infectemur studiis. Pulcra medius fidius ẽ nobilitas. Sed maioz illud nostroz bonum existit. Precioſse quippe diuitie. Vez ea est fortunei possessio. Cum eas & habentibus

multociens auferat & minime ſperantibus afferat. Magne inſuper opes ſignum quoddam & nota ſa cinoroſis ſeruis & calūniatoribus iacent. Quotiens loculos ſagitare adoririq; concupierint & quod ma/ximū eſt. Hee quoq; ſceleratiſſimis cōmunes homi nibus ſunt. Gloria ueūſta quidem res ſed inconſtās minimeq; ſtabilis. Forma precipuum quoddam & pro qua uendicanda magnopere decertetur. At ca duca paruoq; durans tempore. Precioſa quipe ſani/tas. Veꝛ permutationi prorſus obnoxia. Cō cupite ſane uires & in beatitudinis partem collau/date. Sed facille haud egretudine aut ſenectute contabeſcunt. Si quis omnino corporis robore glo rietur. Sententia ſe falli diſcat. Humana ſi quidē uis pars quota pro ceteris extant animantibus. Elephantes inquā tauros atq; leones. Noſtris au tem in rebus ſola īmortalis & diuina eſt eruditio. Ex inuniuerſis duo humane nature per quam pecu/laria bona ſunt intellectus ſilicet & ratio & intelle ctus quidem imparat ratio autem obſequitur. Hūc nullus fortune tollet incurſus. Nulla calumnia di ſtraet. non egritudo corūpet neq; ſenectus ullis affli get nocumentis. Solus intellectus ē qui uetuſta te cōfectus repubeſcat. Cunq; reliqua omnia tem pore diminuantur. Scientia ſenectutis augeſcit. Bellum ſingula torentis. Iſtar trahens & omnia ferens ſolam doctrinam nequit eripere. Quocirca

philoſophum ſtilponem illum Magarenſem memo
ratum captam urbē ſolo equaſſet memoratu dignū
feciſſe reſponſum autuo. Nam cum demetrius ca
ptam urbem ſolo equaſſet.& ſtilponē interrogauit.
Nunquid ſuoꝝ quicq̄ amiſiſſet. Cui Stilpo haud
equidem inquit. Bellum enim nulla ex uirtute ſpo
lia ducit. Concors huic & conſentaneū illud So/
cratis uidetur eſſe reſponſum. Nā cum Gorgias
ut arbitror percontaretur an perſaꝝ regem felicem
eſſe putaret. neſcio inquit q̄tum uirtutis habeat ac
diſcipline perinde hac in hiſce non aut fortune bo/
nis perſiſtat beatitudo.

Eteꝝ quēadmodum nichil filioꝝ eruditiōe
propenſius & codicibilius faciendum eſſe
moneo ita incorupte ac ſalubri pariter inſi/
ſtere oportere diſcerim.ita ut liberi a popularibus
& laudatiuis q̄ procul nugis abducant̄.Nā q mul
titudini collibuerit is ſapientibus diſpliceat oporte
bit. Teſtio ē euripides ita dicticitās.Iners ego ſum
meos in uulgum uerſus dare. Modicis uero ac equa
libus ſapientior. Et ꝑfecto qui peritus contemptui
ſunt.ii ad ꝑorandum in multitudine magis idonei
habentur. Quienim ad turbulentiſſime gratiam
& beniuolentiam plebis in eundam ſua cōſtituerīt
exercitia eos ut plurimum prodigos & uoluptatis
auidos intueor. Eſt iure quidem ac merito. Nam
ſi quis uoluptatem aliis compararet. honeſtatem ne

gligit is certe rectas atq; salubres delectationes suas anteponere. aut ,p uoluptuosis modesta sectari nullo modo poterit.

D hec ne pueri dicant ex tẽpore cauẽdum erit. Quod enim in cusulto ac temere dictum factum ue sit id pulcrum esse nequit. Vtq; in prouerbio est. dificilia honesta sunt. Impremeditati quoq; sermones plurima leuitate in curiaq; referti neq; unde sumendum exordium neq; ubi terminandum facille conspicãtur. Propter alia delicta quibus extemporarie dicendum est ii ad īmoderatã q̃ clam incidunt multiloquentiã. Cõsiderata uero meditatio orationem econgrua uagari mensura nõ sinit. Periclem ut accepimus ad perorandum conuocanti multociens populo nequaq̃ audisse cõstat. quod imperatum se esse diceret. Eodem modo & eius in re. P. emulator demosthenes cum ad consulẽdum arcesseretur a populo restit. Non enim instructus sum ait. Hanc nullo cum auctore mendacemq; traditionem esse fortasse quis dicet. Verũ i oratione contra midiam cogitationis utilitatẽ palã adduxit. Hunc in modũ inquiens. Ego uiri Athenienses considerasse me fateor & q̃tum in me situm est. Prime ditatum uehementer esse non ificior. Miserandus enim certe forem. si ita dispositus accessissem. ut que de hisce rebus oraturus sim. ī considerata preterissem. Hec uero id nũc dico ut sit oīno

expedita dicendi preparatio reprobanda. aut quo minus ab his qui eam exequi rem digne poſſunt habenda ſit exercitatio. Sed hoc iuuenili parte faciẽ dum quoad uirilis ſuccedit etas. Hec ut in excedẽti dicat. Dignum arbitror. At cum elloquendi uires radices egerint. Tunc ubi tempus aduetarit orandi libertatẽ ipartire cõueniret. Sicut enim qui longo tẽpore in uinculis coniecti fuerint. Si poſterius ſoluantur. Ob diurnam uinculoꝝ conſuetudinem ambulare neqũt. quĩ ymo clandis incedunt pedibus ita & qui ſermonẽ diutius aſtrinxerunt. Si quãdo loquendũ extimplo fuerint nichilhominus eundem interpretis ſtilum obſeruant. At ſi quis pueros ex tẽpore dicere ſinat extreme cauſam garulitatis inſtituit. Miſer quidã pictor cum ſuã appeli oſtenderet ymaginẽ hanc modo pinxi dixit. Cui appelles & ſi taceas inquit hanc ſubito depictã eſſe ĩtelligo Demiror autẽ quonãpacto non plures huiuſcemõi depinxeris.

T ut ad priorẽ materiam referatur oratio.

Sicuti theatralem ac tragicam ita & depreſſam ac humilem dicendi rationẽ euitandã fugiendamq; prorſus admoneo. Tumudum nãq; orationis genus ciuile nequaq; ẽ Tenue uero nuſq; monet quemadmodũ enim corpus non ſolũ ĩcolume Veꝝ etiam bone habitudinis eſſe oportet ita & orationem non modo non egram ſed etiam robuſtã

Nec ita per iracundiam affici ut belluaꝝ animos in duamus. Que ex omnibus philoſophie bonis anti quiſſima iudico. Generoſſe enim ſeconda fere for tunam uiri offitium eſt. Sine ĩuidia uero. hominis bene inſtituti. Voluptates ratione ſuperare ſapiẽtiſ Iracundiam uincere. non uilis profecto aut abiecti munus eſt uiri.

Eterum eos perfectos opinor eſſe homines qui ciuiles cum philoſophia poteſtates que ant ĩmiſcere. Hos gemina ſibi uindicare bona reor. ut ſcilicet eoꝝ uita & ad cõmunem omni um utilitatem in re. P. duceretur. & ſnmma cum trã quilitate nullis obiecta fluctibus per ſapientie ſtu dia uerſaretur. Nam cum triplex uite genus exi ſtat. Vnum quidem actiuum. Cõtemplatiuũ alteꝝ Tertium uoluptuoſſum. Hoc ſane diſſolutum & uo luptatis mancipiũ. belluaꝝ & infimoꝝ eſt hominũ Actiuum autem ſi philoſophia caruerit ineptum ẽ. & magnis delictis inuoluitur. Speculatiuum ſi ab actiuo ſe iungitur. Prorſus inutile. Experiendũ igit̃ pro uiribus ut & publica attinere uidebitur. Hunc in modũ pericles ciuilia tractauit offitia. hunc ĩmo dum architas tarentinus. hunc in modum dionſiracu ſius & thebanus Epamĩum das. quoꝝ utꝝq;. Plato nis conſtat fuiſſe diſcipulum.

Ircha diſciplinam quid amplius ĩmorari de ceat neſcio niſi quod preter ea que dicta

sunt. conducibile immo uero necessarium existit. ut ad adipiscendos antiquoꝝ codices ne paꝝ diligentes sint. Verum ii. pro agricolaꝝ more coligẽdi. Nam ita disciplinę instrumentum nõ librorum possessio sed usus & exercitatio est sicut & collendi scientiam ab tellure non autem uomeribus & reliqua suppelectile cõseruari contingit.

Crporis certamina ut contemnantur ne digna quidem estant. Sed ad eius rei preceptores ut ad ipsa q̃tum satis erit elaborẽt pueri dimittentur. quo & apta quedam membrorũ compositio simul & robur acquiratur. Bona enĩ in pueris corporis habitudo. bone quoq; senectutis fundamenta iacit. Sicut hiemi necessaria per senẽritatẽ parare conuenit. ita & boni mores & optimũ ad senectutem uiaticum modestia in ipsa iuuenta reponentur. Adeo autem per inde ac in cella quaddam: reseruandus est corporis labor: ut ne fragiles leuiterq; cedentes ad doctrine studia fatigari succũbant. Hostes enim disciplinaꝝ ut a Platone dictum est labores atq; somni.

Vid his tãtum insisto. cum ad id q; dictis principalius est explicãdum summo ducar studio. Militaribus nãq; certaminibus pueros exercere debebunt. Vt in iacendis astis tractandis arcubus uenationibusq; magnopere contendant. Victores eorum quos bello deuicerint:

bona ſibi ipſis premia eſſe proponunt. Bellum edu
cantem in umbra corporis habitudinem repudiat.
Macillentus autem miles bellicus aſſuectus certami
nibus pugiles & ſtructas prelio propulſat acies.

Vid agis dicet quiſpiam? tu cum de inge/
nioꝝ educatione liberorum dactuꝝ te pre
cepta ſpoponderis poſtmodum in opes ac
populares ita uideris pretermiſiſſe. Vt ſolis iſti
tutionem locuplectibus exibere cogites. Quibus
occurere haud certe dificille. Ego nāq; ipſam hanc
inſtitutionem cōmunem omnibus ac utilem eſſe ma
xime uellem ueꝝ ſi qui ꝑpria laborantes īdigentia
meis uti comonitionibus nequierint. fortunam non
autem me conſulentem accuſſent. Enitendum idq;
pro uiribus ut optima pueris uel ipſis etiam paupe
ribus fiat educatio. Sin autem poſſibili ſaltem poti
endum erit. Et iſta quidem que grauiter in ſermo
nem obicii poſſunt abduxi. ut que ad rectam iuue/
num inſtructionem ferunt deinceps adiungā.

Elud igitur aſſero ad honeſta pueros exer/
citia nō plagis aut uerberibus: ſed monitis
atq; rationibus adduci oportere. Omitto
enim ea ſeruos magis docere q̄ liberos. qui durati
rigeſcunt. & ad labores ſubſtinendos: nunc ob pla/
garum dolores nunc ob contumelias horrent: libera
libus autem pueris maiores laudes ac uituperia q̄
uerbera commoditatem afferūt. Ille enī ad honeſta

concitant. Hee a turpitudine cohibent. Mixtum uero & alterius utẽdum erit obiurgationibus & laudibus. Postq̃ uehementer obiurgarint pudore agendum erit. Rursusq; laudibus reuocabant.
Is muttande nutrices erunt que ubi infantes lugere coegerint, ubera denuo ad eos solandos admouent. Cauendum autem erit ne in modicis ellati laudationibus intumescant, quoniã nimis demoliti laudibus franguntur.

Plerosq; iam ego patres uidi quibus amor nimius ne amarent causa extitit. Quid ẽ quod dicere uellim ut exemplo luculentior fiat oratio? Nam cum hii festinent ut filii in cunctis occius antecedant, in mensos illis laboris adiciunt, sub quibus deffessi coruant & alioquin podere molestiaq; oppressi doctrinam minus mansuete percipiunt. Plaute enim cum modicis alantur aquis q̃ multis suffocantur. Eodem modo animus cum mediocri uegetetur labore, sub nimio demersus opprimitur. Ab continuis igit̃ laboribus danda quedã pueris respiratio. Reminisci enim oportet nostrã omnem uitam in remissionem ac studium eẽ diuisã Quocirca non uigiliam modo uerum etiam somnũ esse repertum non bellum solum sed & pacem non hiemen sed & tranquilitatem, non operossos sed festos etiam dies & ut generatim loquar, laboris condimentum est octium idq; non in animantibus mõ

fed & in his que anima carent fieri cõſpicies. Arcus enim liras q̄ remittimus. ut tendere poſſimus. Ac ſumatim corpus quidem indigentia & replemento animus uero remiſſione ac labore conſeruat̃.

INcre pandi quippe merito ſunt genitores. qui pedagogis atq̄ p̄ceptoribus filios ita cõmittunt. ut hi quid diſcant. neq̄ uideant neq̄ protinus audiant. Qua pluſq̄ opus ſit delin quũt. cum ipſi paucos intra dies experimenta ſuſci pere ac temptare debeant non autem ĩ mercinari di ſpoſitione ſpem ſuam collocare. Nam & illi maiorẽ pueroq̄ curam ac diligentiam facturi ſunt. cum rõnẽ ubiq̄ redituros ſe fore ſcient. Hoc in loco gratioſſũ illud lepidum ue ſtabulari dictum qui nulla alia ex re equum adeo pingueſcere q̄ regis occulo dixit.

NVper omnia pueroq̄ memoria exercenda conſueſcendaq̄. Ea enim diſcipline quaſi quedam cella apenaria eſt. Quãobrem me moriam matrẽ eẽ muſarq̄ tradit̃ ĩ fabulis: quaſi uero inſinueret atq̄ demonſtrent nullam a natura rẽ tan tum gignere ac nutrire q̄tum memoria poſſe. Illa igitur in utrãq̄ partem exercẽdam ſiue ii a natura memores ſiue contra obliuioſi fuerint. Nature ſi quidem abundantiam coroborabimus. defectum ue ro ſuplebimus. Cunq̄ illis ceteros. iſtis ſe ipſos uincere contingiet. Preclare enim apud heſiodum Paruula ſi tẽtes ſuperadieciſſe puſillus. Idq̄ freq̄ns

peragas grandis cumulatur accẽrutus. Illud uero ne parentes lateat memoratiuam doctrine partẽ nõ modo ad perdiscendam. Verꝫ & ad ceteras uite res non minimam confere portionem. Nã reꝫ gestaꝫ memoria ad futurorum consultationem exemplum extat.

Reterea filii a uerboꝫ turpitudine retrahẽ di. Vt enĩ ait Democritus. Actionis ũbra extat oratio. De hinc ut ipsi coloquio faciles & in obuios cõpelando suaues fiant preparandum erit. Nam sicut graues in coloquio mores digna in se contrahunt odia: ita & pueri carii sociis redentur. si quesisti non pertinaces omnino nulliq; cedentes exstiterint. Non solum autem uincere ꝺ etiam uinci scire spectosum in hiis presertim rebus in quibus uictoria detrimentum parit. Extat huiusmodi cadmea certe uictoria huius rei testem aducẽdum sapientem habeo Euripidem. Qui in hunc modum locutus est.

Duobus obloquentibus cum altere furit.
Qui uerba frenat. is longe sapientior.

Eteꝫ illa non minus q̃ superiora quĩ lõge magis adulescentibus exercentia. Ea sunt huiuscemodi sine molitie uitam esse degẽdã Continendam linguam. Iram sibi subicere. Manus cõprimere. Quale autem hoꝫ unumquodq; sit dispiciendum hec autem ab exemplis noctiora fient.

Et ut a posteriore prius exordiar plericꝫ manus ad iniusta sumittentes lucra ante actam effudere uitã. Vt Cilipus lacedemonius. Qui quoniam pecuniaꝫ saculos soluerat sparte in exilium expulsus est. Sapientis autem munus est ab nulla uinci iracõdia Adolescens quidam temerarius admodum & fastidiosus. Socratem calce percussit. Quãobrem eum molestе ferentis comites adeocꝫ animi discrutiatos aspiceret. Vt ipsum per se qui uelent. si me asinus inquit calce pulsasset. dignum ne ut mutuo illi calces incuterẽt existimaretis? Quod tamẽ haud ille prorsus effecit. At cum eum uniuersi probris ĩsectarentur calcitronemꝫ nominarent suffocatus est. Cum aristophanes multa ĩ ipsum conuitia dissipãs: eam cui nebuleticulus est comediã eddidisset. & adstantium quidam talia decantans dixisset. Nunqd in ista Socrates iniquo pateris animo. Haud eqdẽ mediussidius ait. Si quidem in theatro per inde ac magno in conuiuio salibus mordeor. Sororia istis & paria architas Tarentinus & Plato gessisse uidentẽ. Ille enim ex bello reuersus. rei nãꝫ militari operam dabat agnum incultum ac squalentem offendens. atcito illius uilico nisi forem. lugeres ait. Plato uero aduersus deditum uentri seruum fastidiendum ira pcitus uocato sororis filio. Speusippo abi dixit hũc uerberato. Nam ego nimia exagitor ira. Ardua hec sine imitatu difficilia dicet quispiam Nec ego

ſum neſcius. Verꝫ enim uero toto enitendum eſt ꝑ
poſſe: ut illis utentes exemplis ab incontinenti &
ſceua nimium ira magnam ſaltem auferamus partẽ.
Nam cum alias quidem ad res nec cum eorꝫ doctri-
na nec cum uirtute certare poſſumus. ſue nichilomi
nus ſapientie per inde ac deorꝫ antiſtes ſacrorꝫ ex-
poſitores tedasq; geſtantes hec imitari pro uiribus
& aliquid deradere conamur de continenda uero lin
gua. de hoc enim uti ꝑpoſſui explica reſtat. Si quiſ
paruum aut contemptibile ſuſpicatur a ueritate ue-
hementer erat. Magne enim ſapientie tẽpeſtiuũ
eſt ſilentium & omni certe ſermone preſtantius.
Idcircho maiores noſtri miſticas deſignaſſe ceremo
nias uidetur ut ex illis capta ſilendi conſuetudine
deorꝫ metum ad humanorꝫ fidem archanorꝫ tranſere
mus. Nam cum neminẽ tacuiſſe piguerit, dixiſſe
certe cum plures. Preterea quod ſcilentio retentũ
eſt. effertur per facille. Quod autem edideris reuo-
cari nullo modo poteſt. Scio inumerabiles. ob lin
gue intemperantiam ad maximas incidiſſe calamita
tes. Ex quibus relictis ceteris unum aut duos ad
umbrationis gratia meminiſſe ſat erit. Cum phi
ladelphus ſororem Arſmone cepiſſet uxorem.
Sotades inquit in ſanctam minime rimulam trudis
acculeum. Quo dicto in uicula coniectus multo
tempore putridus intabuit. Et intempeſtiue dica-
citatis haud increpãdas utiq; penas dedit q ut aliis

risum exhiberet in diuturnos collapſſus ẽ luctus.
Paria & cũ his contẽdẽtia Theocritus philoſophus
dixit ſubſtinuitq; grauiora non nichil. Alexander
grecis. ut purpuras pararent ueſtes edixerat ut cum
rediret belli contra Barbaros a ſe confecti victoriam
ſolemnibus cellebraret ſacrificiis. Tum nationibus
argentum per capita conferentibus Thecritus iqt.
Prius quidem prius ſubdubitabam. nunc uero ꝑſpi
cue ſentio hanc tibi ſecundum Homeꝝ necem fore
purpuream. qbus ex uerbis magnam ex Alexandro
conflauit inimicitiam. Regi macedonum antigono
qui altero carebat occulo cum cecitatem obiecisſet.
haud mediocrem ſuſcitauit iram. Magiſtꝝ enim
quoquoꝝ Eutrepionem in cẽturia quadã conſtitutũ
ut rationẽ rederet acciperetq; ad ſe uenire iuſſerat.
Quam cum ille ad eum multociens aduentans retu
liſſet ſcio inquit Theocritus ꝙ ciclopeme crudum
appones. Quo dicto illi quidem cecitatem huic ue-
ro coquinariam obiectauit artem. Tunc Eutripion
capite igitur carebis reſpondit. Et huius dicacitatiſ
inſanieq; penas lires. de hinc dicta renuntiauit ad
regem. At ille qui Theocritum interficererẽt ſtatĩ
miſit.

Reter hec omnia id quod ſanctiſſimum ẽ.
pueri uera profere conſueſiant. mentiri eñ
ſeruille uitium eſt. & a conctis mortalibus
odio inſectandum. nec quod apud mediocris etiam

BIBLIOTHEQUE SAINTE GENEVIEVE

ſeruos ueniam promereat.

Sta quidem de puerorum ornamentis atq; modeſtia nullam panguitatem aut ſegnitiem diſputaturus acceſſi. De his autem que deinceps dicturus ſum dubius perſto & ancipiti magis trahor ſententia hac illac in trucine modum uergens in neutram certus inclinor partem. Per multus uero de introducenda aut auertenda re me torpor habet. Vt illam tamen expromam prorſus audiendum eſt. Quid illud eſt? Vtrum qui puerorꝫ amore tenentur eorꝫ ſocietatem & conſuetudinem habere ſinendi. Aut contra prohibendi: & ab ipſorꝫ conuerſatione procul arcendi. Cum enī pleroſq; rigidos patres: moribus acerbos imittesq; reſpitio. qui filiorꝫ dedecus eſſe arbitrantur ſi cum eorꝫ amatoribus obuerſentur. Hanc rem meis introducere conſiliis uereor. Cum autē altera experte aī adiuerto Socratem. Platonem. Xenophontem. Eſchinem. Cebetem. & uniuerſum illum uirorꝫ cetum. qui mares cōmendant amores. quiq; aduleſcētes ad heruditionem popularem principatum. & ad morꝫ deniq; ꝓbitatem peruexerunt. ſubinde alter exiſto. & ad illorꝫ emulationem uirorꝫ ipſe detlector. Harꝫ etiam rerꝫ teſtimonio eſt Euripides *hoc inquies pacto*. Sed eſt amor mortalibus quidam inſitus. Animi moderata iuſtaq; ſeruantis ſimul. Id Platonis inſtitutum ingenti ſtudio & urbanitate tem

peratum. Haud pretermittendum licere inquit is qui optime de re.P.meriti sunt. Vt quem ex hone stis forma maluerint iusto sibi deuictum amore me dia fronte disuauiret. Quod si quos pulcritudinis libido ceperit,eos fugare ꝑpellareq; conueniet. Qui autem animum dilectione ac bñuolentia com plectentur hii penitus comprobādi. Quales Athe niensium amores & Lacedemonioꝝ existunt. De his pro ut unusquisq; sibi persuadet:ita etiam suspi catur. Ego uero postq̄ de puerili iam institutiōe ac ornamento diserui,ad adolēscentium etatem trā seundum paucis esse censeo.

Epenumero improboꝝ duces moꝝ icusaui qui cum puerili adhuc etati pedagogus ma gistrosq; preficiant. iuuenilem impetum so lutum uagari sinant cum e contra maior his annis q̄ puerilibus cautio & obseruantia debeatur. Nam quis ignorat pueroꝝ delicta parua eē ac medicatu facilia. Fortassis enim aut pedagogoꝝ icuria aut preceptoꝝ in ludis peragendis in obedientia. At iuuenum peccata imensa plerūq; sunt ac miseriarum plena. Ventris imodestia:paternoꝝ bonoꝝ expilla tio :alea saltandi proteruia.Ebrietates:amores uirgi num:mulieꝝ coruptiones.adulteria. Hoꝝ igitur impetus omni cura & diligentia cohercēdi reprimē diq; fuerant. Petulantem enim uigorem etatis nō facille a uoluptatum obseruabis incursu. Quocircha

freno illi uehementer opus exiſtit. Ea propter qui huic etati ſummopere non reſiſtunt haud intellige re uidentur ſe illoꝝ cogitationibus magnã ad ꝑpe tranda facinora licentiam exhibere. Prudẽtes itaq; patres hoc potiſſimũ tempore ſuma cuſtodire uigi lantia oportebit. Vt aduleſcentulos ad modeſtiã inducant inſtruant. minentur. rogent conſulant poli ceantur. Nunc eoꝝ exempla demonſtrent qui ob ſuas libidines ad magnas peruenerunt eunnias. Aut qui per tollerantiam laudes & preclaram ſunt gloriam conſecuti. Hec enĩ duo ꝑinde ac uirtutis ellementa ſunt ſpes honoris ac formido pene. Nã cum ille ad egregia honeſtatis opera promptiores efficiat. hec ad ꝑpetranda uiliſſima ſegniores redit.

Eneratim autem liberos noſtros a flagici oſſoꝝ hominum conſortio ſegragare dece/ bit. Eoꝝ enim malignitatem reportant. hoc & Pytagoras obſcuris ꝑcipit ſermonibus. quos in hoc loco poſitos explanando. Quoniam ad cõ/ quirendam uirtutem non minimum uidentur aſſere momentum. quale illud. Que magiſtrates habent caudas. guſtari non oportere. hoc ẽ cum hominibus conſuetudinem habendam non eſſe. quos moꝝ de ꝑ/ uatio ipſa denigrat. Iugum ſtateram que ne trã/ ſcendere. id plurimi iuſtitiã facere nec eam ullo mo do tranſcendere. Neq; in odio inſidere hoc eſt fugiendum eſſe occium ,puidendumq; ut neceſſariã

preparemus alimoniam. Haud iniciẽdam unicuiq; dexteram idem non prompte aut inconsulto conci/liari oportere. Angustum ne gestabis anulum, quo/niam ita uitam ut eam ne uinculo distringas. exer/cere debebis. Ignem ferro cedi minime decere. Hoc est iritandum non esse furentem. Haud enim conuenit, quin potius cum intumescit ira cedẽdum. Cur ne cõmanducabis quid aliud insinuat q̃ ne ani mum offendas solicitudinibus eum curisue cõficiens abstinendum affabis. in re ciuili uersari ne oporteat fabis enĩ piscoꝝ suffragia ferebantur. que finẽ prin cipatibus attulerunt. Cibos in scabio non esse po nendos. Significat autẽ in ĩprobum animũ urbanos ĩmitti nõ oportere sermones aut ulla uirtutis stu/dia. Cogitationis namq; cibus est cum ratione studium & sermo frugi, quẽ ĩpuꝝ ac sordidum hũa/na reddit ĩprobitas. haud retrouerti qui ad conter/mina proficiscant. Idest quibus moriundũ est. cũ ꝓximũ uite terminum intueantur. facille ferãt. neq; merore deprimañt.

D priorẽ denuo materiam flectatur oratio
Et quod prius aiebam a prauis omnibus & assentatoribus p̃sertim liberos abducemus.

Cõpluribus id patribus prefari non desino ac in p̃ sentiaꝝ rursus dicito. Nullum animantiũ genus assectatoribus esse ꝓnicios̃ius. Nullum quod cicius in preciputia iuuentutẽ deducat. qui patres ac filios

radicitis obterunt. Illoꝝ ſenectutem ſimul & hoꝝ adoleſcentiam triſticia & magnis affligentes malis Et que ipſoꝝ conſiliis clãdeſtina quedam iacet eſca uoluptatem pretendunt. Opulentos patres filios ut ſobrietatẽ conſeruent monent aſſentatores ebri etatem. Illi temperantiam. Iſti laſciuiam. Illi perſi moniam. Iſti ſumptus & impenſas. Illi labores ap/ petendos. Iſti ſocordiã. Vnuſcuiuſq; uitã punctum eſſe temporis aſſeuerant. Quocircha uiuendum non autem diminute uiuendum eſſe. Et que uo/ bis paternaꝝ cura minaꝝ? Iam pater uti ſaturnus quidam etate delirat. iam capularis eſt demon. ſub limen hunc attollamus eum que cumprimum effera mus pleriq; adſcortandum accedunt. & itẽpeſtiuas ducunt uxores. Paterna que ad ſenectutem uiati ca corradunt atq; ſurripiunt. Sceleſtiſſimum homi/ num genus. Amicitie ſimulatores. nullam prorſus eloquendi libertatem deguſtantes hii locupletum quidem aſſentatores paupeꝝ contemptores aduer/ ſus iuuentutemp indeac ex arte lyrica deducti cum ſuos ridere nutritores cernunt ultro arrident ex oĩ uite parte nothi atq; degeneres. ad diuitum nutum uitam agunt. fortuna liberi ellectione ſerui. Tum magnas ſe pati contumelias oppinantur. cum nullis afficiantur contumeliis. quoniam alienum fruſtra ci bum capiant. Quocircha ſi quis pater eſt qui de bene inſtituendis natis curam gerat has primum ſa

ſtidioſas proculſet pecudes.

Vm diſcipulos etiam flagitia repellant.

Quoniam ii ad manſuetiſſimas etiã naturas corumpendas ſatis poſſunt. Iſta qdẽ honeſta & putilia ſunt. Que uero dicam hũana.

Aud enim uolo parentes omnino aſperos & natura eſſe duriſſimos at preteritos nõ nullis peccatos concedendam iterdum eſſe ueniam ducant. Se quoq; iuuenes aliquãdo fruiſſe meminerint. Quẽadmodum medici amara quedam uenena dulcibus ĩmiſcẽtes humoribus comitem utilitatis amenitatem ĩuenerunt:itaq; & patres ĩcrepationum rigorem manſuetudine temperent eſt neceſſe. Pueros namq; deſideriis remittende interdum habene.non nichilq; laxande. quandoq; rurſus intendende leuia preſertim delicta moli ſerant aĩo. Sin aduerſus ipſos ira excanduerint:illico timorem animi deponant. parentem enĩ celeres q̃ graues ſuſcipere iras preſtat. Nam cum quiſpiam ita diffici lles induit animos.ut non niſi ſummo cum labore redire igratiam poſſit.profecto filios odium cõtra xiſſe non paruo patefecit iuditio. Vt aliqua etiã nouiſſe peccam diſſimulent ſantius erit ues ſurdita tem & obtuſos ſenectutis ſenſus ad filios cõmiſſa tranſferant. Vt pleraq; uidentes ne uideant.audientesq; non audiant. Amicos crata proferimus quid nam igitur mirum:ſi & natos? Crapulantiũ multo-

tiens ſeruoꝝ ebrietatem minime redarguimus. In terdum pepercisti? Insuper ſuppeditato moleſte aliquando pertulisti. Vltro ueniam exhibe ꝑ ſer uili quandoq; frandes demulſisti? Coybe prorſus iracondiam. Ex agno iuuentos abſtulit? Rediit he ſternum nonnunq̃ ex lans temetum? Inſcius eſto? Vnguenta redolent? Tacitus ſis. Hunc ī modum ꝑtulta iuuẽtus equini iſtar pupilli domita mitiſq; redditur.

Nitendum ut qui libidinibus ſuccunbunt & īcrepationibus omnino rebelles exiſtāt. Cōnubio ſubiungentur. hoc ſi quidem tu/ tiſſimum iuuentutis eſt uinculum. Eas autem de/ ſpondere filiis uxores conueniet que nec multo no biliores nec dictiores ſunt. Sapientia refertū utiq; prouerbium. equalem tibi mulierem inquire. Nam qui ſe ipſis longe ampliorēs capi ūt uxores. nō eaꝝ maritos ueꝝ maritis mancipia feciſſe ſe neſciunt. Ceteꝝ hiſce rebus breuia quedam apponens: conſe ſtim precepta circūſcribam.

Nte omnia opus ut patres non ſolum ni/ chil peccando ueꝝ etiam honeſta ſingula ꝓagendo manifeſtū ſeſe filiis exemplar ex/ hibeant. Vt in eoꝝ uitam quaſi quoddam ſpeculū intuentes ab opeꝝ ſimul & ſermonum turpitudine ſe penitus auertant. Nam ſi quis delinquentes ob iurgat filios cum is in eoſdem illabatur errores hic

ignorare uidet ſub illoꝝ nomine ſua ſe inculare cri
mina & ut ſuccinte dicã q uitã iprobe degunt.hii
nullã ſeruos aut liberos increpandi licentiã agunt.

Reterea in eoꝝ cõmiſſis nunc conſulendo
nunc iſtruendo uiuẽt. Vbi enĩ ipudẽs eſt
ſenectus ibi & uerecũdos eſſe iuuenes ẽ ne
ceſſe.Ad cõparandã filiis modeſtiã dand opera eſt
ut oĩa,p reꝝ cõuenientia ꝑfitiantur.Imitent autem
potiſſimum eurydite q̃ q̃uis illiyrica & barbariſſima
foret mulier.ad erudiendos tn̄ liberos q̃ q̃ ĩ etate iã
,puecta ſtudiũ ac diſciplinã attigit. Q̃ ta uero in
eius filios ĩdulgentiã habuerit uel illud hn̄de quod
muſis dedicauit epigramma declarat.hieropolitana
euridice poſt q̃ doctrine ac eruditioĩs deſiderium ce
piſſet.hunc muſſis titulũ cõſecrauit pubeſcẽtibus.n.
liberis materie itate grãdeua ſtructioꝝ atq̃ uirtu
tis monumẽta litteras igẽti cũ labore ꝑducit uniuer
ſa q̃ in ſuperioribus expoſita ſunt ꝑcepta cõpleti
uoti magiſq̃ admonitionis opus eẽ forte cenſebitur
ut autẽ plura ꝑmutationem aſſequamur.& hoc ipm
quada ſortis & nature bonitate ꝑ multa q̃ inſuper
dilligẽtia ĩdigebit. At humano effici poſſe conſtat
ingenio.

Plutarcus de liberis edu/
candis feliciter explicit.

Go tibi hunc librum Coluci ex media ut aiunt grecia delegi. Vbi eiuſcemodi rerum magna copia eſt. & infinita pene multitudo. Nec uerutus ſum ire abſte ut pay liberalis ac ſane ingratus accuſare. Si ex tanta abundantia tam parum minimis ad te nutriem. Neq; enim nunc id ago. neq; ita amens ſum. Vt exiſtimẽ hac tandera re ſummis tuis erga me offitiis ſatiſfacere poſſe. Sed ut mercatores ſolent deguſtationem aliquã rey uenalium accipere. Quo facilius de illay emptione deliberare queant. Sic cum cuperem pro tuis ſingularibus meritis ſummay beniuolentia in me quicquid mea opera. labore induſtria. efficere poſſim in te unum conferre. Hunc tibi liby tranſcripſi quas deguſtationem quãdã ſtudioy meoy. Que ſi tibi doctiſſimo homini probata eſſe ſenſero. maiori cum fidutia deinceps aggrediar: tuo grauiſſimo atq; optimo iuditio confirmatus. etiam non paruis minuſculis ſed maioribus tecum agam. quẽquẽ id quod de muneris paruitate ſupradixi non ad liby ipſum ſed ad cõuertendi laborem conferi uolo. Nam & ſi liber per ſe breuis eſt. tantum tamen ei ponderis adducit. Baſilii nomen. Vt magnus putari debeat auctoritate ſcribentis que quidem apud grecos tanta eſt. ut et ſeueritate uite ſanctimonia moy & p̃terea optimay artium ſtudio ſacray q; litteray doctrina ceteris ferme omnibus excellerentur precellere. Sed

cum ſint per multi atq; incliti libri quos ille accura
tiſſime ſcriptos reliquit. Nos in preſentia poti
ſſimum hunc libꝝ delegimus. ꝙ maxime eum cōdu-
cere ad ſtudia noſtra arbitrati ſumus. Atq; ideo
libentius id fecimus. ꝙ tanti uiri auctoritate īgna-
uiam ac peruerſitatem eoꝝ cupiebamus refringere.
qui ſtudia humanitatis uituperant. atq; ab his oīno
abhorrendū cenſent: quod iis contingit fere. qui ea
tarditate ingenii ſunt. Vt nihil altum neq; egre
gium ualeant intueri. qui cum ad nullam partem hu
manitatis aſpirare ipſi poſſint: nec alios quidem id
debere facere arbitrantur. Sed hos cum ſua igno
rantia relinquamus. neq; enim digni ſunt. de qbus
uerba fiant. Et iam Baſilium ipſum audiamus. In
quo animaduerte queſo quanta grauitas ſit. uale.

Vlta ſunt filii que hortantur me ad ea uo-
bis conſulenda que optima eſſe duco. quoꝝ
uobis ſi illa ſequemini profuctura eſſe con
fido. Quippe & huiuſmodi etas & multaꝝ rerū
uſus & inſuper quod omnia maxime docet in utrāq;
partem mutationes ſatis eſſe expertum humanaꝝ
reꝝ me facere peritum. Itaq; poſſum his q nuper
uitam ingreſſi ſunt quaſi uiam aliquam qua tutiſſie
proficiſcantur oſtendere. Accedit ad hoc ꝙ naturali
neceſſitudine me poſt parentes nemo eſt uobis ꝓ-
pinquior. Quāobrem ego quidem erga uos non
minus beniuolentie habeo q̄ ipſi patentes. Vos

esse conuenit. Nam quicquid tutum est id solum modo collaudatur. Quod autem cum periculo fit etiam amiratione prosequimur. Eadem quoq; de animi dispositione sententiam habeo. Nam neq; temerarium neq; audẽtia prorsus exutum ac timidum esse decebit. Cum illud quidem impudentiã. hoc autem seruilem afferat turpitudinem Mediã autem in cunctis secare uiam summe & artis & cõsonãtie est. Ad huc cum de disciplina cõmemorem de ipsa quid opiner esse discerendum censeo.

Ermonem uno contentum esse membro. nõ autem uariis distinctum esse clausulis non paruum imperitie ac disonãtie signũ facio Id preterea ad exercitationẽ fastidiosum & passũ intollerandum arbitror. Vnicus nãq; canẽdi modus & in uariatis personis actus. laborem simul ac satietatem gingnit. At mea uero usq;quaq; uarietas cum ceteris iu rebus tum uero in uocibus atq; spectaculis in genuis igitur aduleścẽtibus uihil uel auditu uel spectatu omitti debet imo nec is qui orbis disciplinaz; appellatur. Vez; hec per inde ac gustus gratia uel intranscursu perdiscenda sunt. Fieri autem neqt ut in cunctis pfectionẽ assequat

Ntiquiorem primariamq; philosophiã esse ducant. Qua in re mea coram ex similitudine quadam constituenda sententia. Nam sicut compluris naui urbes obire per pulctum

est ita in prestantissima domicilium habere commo
dissimum ac p̄ciosissimum. Vrbane profecto Bionē
philosophum dicere accepimus quemadmodum cum
proci penolopes congressum habere neqerunt eius
se ancillis imiscebant. ita & qui philosophiam con/
sequi non ualent. Per ceteras nullius sane existi
mationis disciplinas aridi semper ac tenues intabe
scunt. Quobrem aliaꝝ artium & scientiarum uti
principem constituere philosophiā oportebit. Ad
corporis quidem curam duplicem scientiam hūana
excogitauit industria. Medicinam dico atq; Gim/
nasticam. Quaꝝ altera sanitatem. Alteraboriam
imponeret habitudinem animoꝝ atq; egritudines
atq; langores sola est que curet medeaturq; philoso
phia. Per hanc enim & cum hac scire licet. Quid
honestum. quid turpe. quid iustum. quid iiustum. &
sumatim quid deligendum. quid fugiendum. quomō
parentibus. quomodo natu grandioribus. quomodo
peregrinis. magistratibus. amicis. uoxoribus ac fuis
utendum sit. Vtq; deos ueneremur. Parentes ho
noremus. Seniores uereamur. Legibus obtempe/
remus. Magistratibus dicendum sit. Amicos di/
lligere oporteat. In mulieres seruare modestiam.
Caros habere liberos. Minime sceuire cum seruis.
Et quod maximum est in prosperis fortune succesi
bus lecticia non effundi. nec in aduersis casibus tri
sticia deprimi. nec omnino uoluptatibus eē deditos.

autem puto: nisi forte mens uestra me fallit: cū me intuemini parentum desiderio haud q̄q̄ moueri. Si igit̄ que a me dicentur, ea uos suscipere ac sequi parati estis. In secundo eritis ordine laudatorum apud hesiodum. Si minus: ego sane nihil molestum dicam. Vos autem meministis carmīum illorum in quibus ille poeta inquit. optimū illum esse qui per se ipsum que a genda sunt conspicaretur. Sequenti autem gradu, qui alioꝝ consilia sequeretur. qui uero ad neutꝝ horꝝ aptus esset: eum penitus esset īutilē Nec uos ulla admiratio teneat. si quottidie ad magistros euntibus uobis ueteꝝq; uirorū & ingenio & doctrina prestantur p ea que illi scripta reliq̄re cōtinuū usū & familiaritatē assecutus ego aliqd utilius ex me ipso uenisse ꝓfitear. Equidem hoc ipsum moniturus uenio. Non oportere uos eiusmodi iuris ita mentis uestre gubernacula ꝓmittere. Vt quae cunq̄ ducant ea sequamini. Sed ita dūtaxat id quod utilitatem affert ab illis accipiētes, scire etiam si sit opus contemnere. Que igitur ea sint & quēadmodum discernantur id iam uobis aperiam hinc sumēs initium. Nos quidem o filii hanc humanam uitā nihil omnino esse arbitramur nec bonum quicq̄ existimandum censemus, neq; appellandum quod utilitatem nobis hucusq; suppeditet, non itaq; dignitatem non amplitudinem maioꝝ non corporis uires non formā, magnitudinem, non a cōctis hominibus

habitos honores non ipſum imperium. nō quicquid dici poteſt in hac uita excellens. Sed lōgius noſtre procedunt ſpes. & ad alterius uite p̄parationem cū cta molimur. Que igitur ad hanc uitam cō ferant ea nos totis uiribus optanda querendaq; eſſe arbitramur. que uero illucuſq; peruenire nequeunt. Vt nullius momenti deſpicienda. Que nam tamen iſta ſit uita. & quo pacto uiuatur. Id ſane oſtēdere pluſ negotii eſſet. q̄ nos in preſentia ſuſciperemus. Maiores etiam auditores. q̄ ipſi nunc eſtis. ad percipiendum requirit. Hoc ſolum cum dixero ſatis abū de uobis dixiſſe putabo. Si quis omnē poſt creatos homines felicitatem in te concipiat ſimulq; ī unum congerat uniuerſam ne paruam quidem partē illoꝝ bonoꝝ adequare comperiet. Sed a minimo illius uite bono omnia humana ſimul colecta magis abeē q̄ umbrā & ſomnium a ueris rebus. Imo ut proprii utar ſimilitudine. Q̄to in omni re precioſior eſt anima: q̄ corpus. tanta utriuſq; uite differentia eſt

Ad hanc porro uitam ſacri ducunt ſermones per occulta nos erudientes. donec tamen ꝑfundū illoꝝ ſenſum per etatem nobis percipere poſſe nō licet. In aliis uero omnino diuerſis quaſi in umbris quibuſdamq; ſpeculis occulos mentis exercete debemuſ Eios imitantes qui ad certamen ſe comparant: qui & ſaltu & motu manuum ī ludo exercitati calidius deinceps in certamen deſcendunt. Et nobis ꝑfecto

certamen quoddam incūbere putandum eſt:& eqdē
omnium certaminum maximum. Cuius gratia cūcta
tentanda ſunt:& totis uiribus incūbendum ad hu-
iuſce rei p̄parationē & poetis & oratoribus & ſcri-
ptoribus ceteris omnibus deniq; hominibus inherē
dum. Vnde nobis ad ingenii exercitationem ali-
qua ſit acceſſura utilitas. Veluti igitur hii q pīgūt
cum primo quibuſdam modis id quod colorem rece-
ptum ſit. prepararunt tandē poſtea florem ſuperin
ducunt. ſiue purpureum ſiue que minus alium eodē
nos itidem modo ſi īdelibilis ſit apud nos, p̄bitatiſ
ſententia cupimus: cum his extraneis diſciplinis fu
erimus inducti. Tunc ſacris & occultis operam da
bimus & qui ſolem in aqua prius uidere aſſuefacti
ad ipſam lucem dirigemus intuitum. Si qua igit̄
conuenientia utrimq; ſit: per utilis nobis erit talis
cognitio. ſi autem nulla ſit: ea tamen adīuicem con-
ferere: & īquo differant interno ſcere: nō pa⁊ fructuſ
nobis prebebit ad potioris confirmationem. Sed
quia ſimilitudine utemur ad hanc rem oſtendam:
Nempe ut plante, ppria uirtus eſt fructū, pducere:
afferunt tamen aliquē ornatum: & circha ramos frō-
des ipſe diffuſſe: Ita, pfecto & anime precipuus qdē
fructus eſt ueritas. Non in amētum tamē eſt hac
extranea circundari ſapientia, que tāq̄ frondes q̄dā:
& fructui tegimen prebeat: & ſpeciem intuentibus
lectiorē oſtendat. Hoc feciſſe aiunt Moyſem illū

ſumma prudẽtia uirꝝ: cuius apud oẽs gentes maxi
mum eſt in ſapientia nomen. qui non prius ad dei
contemplationem acceſſit q̃ in egiptiorꝝ diſciplinis
mentem exercuiſſe. Hec eadẽ ferunt de Daniel ſa-
pienti ſilicet cum apud Babilonios Caldeorꝝ ſapiẽ
tiam ibibiſſet poſtea rerꝝ diuinarꝝ attigiſſe doctri
nam. Sed iam ſatis habunde demonſtratum eſt nõ
iutile eſſe mentibus noſtris hanc extraneã ſcientiã.
Nunc uero quo pacto illa nobis accipienda ſit. dicẽ
dum uidetur. Primo igitur ut a poetis incipiam:
cum illi uarii multiformeſq; ſint non oribus que ab
ipſis dicuntur. adhibenda eſt mens. Sed excellẽtiũ
uirorꝝ facta aut dicta cõmemorant tunc tota mente
moueri. atq; inflãmari debemus. maximeq; conari ut
ita tales ipſi ſumus quales illi fuere. Cum uero im
prob orꝝ hominum mentionem incidunt: fugienda ẽ
illorꝝ imitatio aureſq; claudende non ſecus. atq; ipſi
ferunt. Vliſem ad ſyrenum cantus. Praue enĩ cum
fabulationes uia quedam ſunt ad facinora. Quã
obrem omni diligentia curandum eſt. ne inter illam
quã plerꝝq; ſermones habent feſtiuitatẽ latenter ali
quid admittamus mali. Vt hii qui uenena melle
permixta obſorbent. Non igitur laudabimus po
etas neq; coniurgia referunt. neq; cum ſcuras: aut a-
mantes. aut ebrios. aut dicaces imitantur. neq; cum
diuite meſa cantuq; diſoluto felicitatem diſiniunt.
Minime uero cum de diis aliquid dicunt. Et maxĩe

cū de illis ita narrant quasi plures sint. atq; discor-
des. nam apud eos & frater in fratrem cōiurat. & pa
rētes filiis & filii parentibus inferunt bella. deorum
uero adulteria. atq; amores & scelleſtos cūcubitus
& eos maxime ſummi ac prīcipis omnium. Vt nulli
aſſerunt iouis. qūe nec de pecudibus quidē ſine ru
bore quis diceret: his relinquemus qui in ſcena uer-
ſantur. Hec eadem dicēda ſunt & de ceteris ſcri
ptoribus: & tunc maxīe cum ad uoluptatē loquunt
Sed nec oratorȝ artem in mentiendo ymitabimur.
Neq; enim in iudicio neq; uſq; alibi mentiri nos de
cet. qui ueȝ ac rectum iter uite elegimus. quibus in
terdita ſunt iuditia legis precepto. Sed tunc maxīe
oratores amplectemur. cum aut uirtutē extollunt.
aut uitia ſtumiant. Vt enim ex floribus ceteri qdē
nichil ſumunt preter odorem atq; colorem. Apes
uero etiam mella inde ſciunt exerpere. Ita qui non
ſolum feſtiuitatem uerboȝ ſequuntur fructum ali-
quem percipere poſſunt. Sed quoniam in apium
mentionem incidimus proſequemur hanc ſimilitu-
dinem. Ille enim nec omnes pariter flores adeunt.
eos totos aſſumimunt. Sed eo ſolo ablato quod o
peri ſuo aptum ſit. reliquum eſſe & ualere ſinunt.
Et nos quoq; ſi ſapimus cum id exceperimus. quod
ueritati amicum conſentaneumq; ſit cetera omnia
tranſgrediemur. Et uelut in roſis legēdis ſentes
uitamus. Ita q̄tum utiliter ſcriptum eſt accipiētes

reliquas que nocere possunt declinabimus. Prin/
cipio igitur disciplinaz quālibet considerare opor/
tet.& ad finem dirigere. lapides ad filum dirigētes
dorico prouerbio. Et quoniam ad hanc uerā uitā
per uirtutem ascenditur. Virtus autē ipsa a poetis
multum ab ystoricis.multo etiam a philosophis lau/
datur.eoz uerbis maxime est inherendum. Neq;
enim paz habet utilitatis consuetudo quedam & fa
miliaritas uirtutum mentabus iuuenum animisq; in/
fuxa.cum maxime inherere soleāt & pene īdelebilia
esse que in tenera etate discunt ,ppter annoz molli
tiem profunde iusta. Et quid aliud hesiodum uo
luisse putandum est.cum ille scripsit carmina que
uniuersi decantant. Et aspera inquit primo & pe
ne in uia & sudoris continui & laboz plena ē ua
que ad uirtutem ducit. Quāobrem nec cuius uis
ē propter arduitatem illam capescere nec capescēti
facille ad cacumen euadere. Sed ubi id superaueris
ex cuius fastigio uidere licet. ut uia illa leuis sit &
pulcra atq; expedita & facilis & longe iocundior q̄
altera q̄ ad uitia ducit.quā uniuersam simul arri pi
posse ipse idem poeta testatur. Michi quidē ui/
detur nihil ob aliud.q̄ ut nos ad uirtutem probita/
temq; adhortaretur ista dixisse. ne laboribus uicti
ante finem desisteremus.Sed & si quis alius simili/
ter uirtutem laudauerit. eius sermones ,pmptissime
recipiemus. Ego aūt e quodā uiro q ad uestigādas

poetaꝝ mentes accutiſſimus habebatur audiui cum diceret. totã Homeri poſui laudẽ eẽ uirtutis. oĩaqꝫ illius poete huc tendere niſi interdum incidens ſit. Veꝝ in eo loco uel maxime id patere cum finxit cephalenoꝝ ducẽ naufragio eiectum tantum abfuiſſe. ut illos quibus & ſolus & nudus apparuit uerecundia aliqua auerteret: quando quidẽ pro ueſtibus uirtute illum dixit ornatum ut primo regina cum reuerita ſit dende reliqua facta cum multitudo tanti patrauit. Vt relictis epulis quibus comeſſabatur. Vnum illum cuncti intuerentur nullumqꝫ eoꝝ eſſe qui eo tempore magis quicq̃ ab diis optaret q̃ ulixẽ fieri q̃q̃ & nudum & naufragum. Aiebat ille poetaꝝ interpres hoc in loco Homeꝝ clara uoce clamare. O homines ſit uobis cura uirtutis q̃ & cum naufragio ſimul enat & in littore nudum eiectum teacibus uenerabiliorem oſtendit & profecto ita res eſt cetera omnia non magis poſſidentium ſunt q̃ cuiuſqꝫ. ut italari ludo huc & illuc tranſeuntia. Sola uirtus & uiuenti mortuo ſtabilis eſt firma poſſeſſio qua ratione motus michi uidetur Solon. cum īquit ad diuites. At nos non permutabimus cum uirtute diuitias. Quoniam uirtus fama eſt. diuitias uero alias alius poſſidet. Similia his ſunt & atheogĩde dicta qui inquit deum quemcunqꝫ tandem is ſenſerit. uarie hominibus talentum appendere. Alio enĩ tempore diuitiis affluere alio nichil poſſidere. Hec

eadem fere ā prodico ſophiſta quodam ī loco librorꝝ ſuorꝝ de uirtute & uitiis ſapientiſſime ſcripta ſunt cui quidē p̄ſtande ſunt aures. neq; enim ſpuendus eſt ille uir. Is uero ita inquit q̄tum ego memini. Nam eius uerba nō teneo. niſi quod ſine metro ſic ait. Herculem cum is adoleſcēs eſſet ueſtre ferme etatis diu ſecum multumq; dubitaſſe. Vtram uiam caperet cum duas uideret. unam uoluptatis alteram uirtutis. Inter ambigendum autem duas acceſſiſſe matronas. has uero eſſe uirtutem & malitiam. Statī quidem igitur & ſi ille ſilerent manifeſtam fuiſſe diuerſitatem illaꝝ. Videri enim alteram accuratiſſime ornatam fluentem deliciis & omnium uoluptatū examen poſt ſe trahentem. hanc itaq; oīa oſtentātē. & multo etiam plura policentem ſecum trahere hercules tētauiſſe. Alteram uero aſperam & duram ſeuereq; intuentem talia econtra dixiſſe. Polliceri ſe nec uoluptatem aliq̄ nec quietem ſed labores picula ſudoreſq; infinitos terra mariq; tollerādos. Premiū autem illoꝝ fore Vt ille aiebat deum fieri. Et hanc demum herculem ſecutū fuiſſe dixit. Et fere omnes qui modo aliquid in philoſophia ſcripſere. ut quiſq; maxime potuit uirtutem laudauerunt quibus ſane credendum eſt conandūq; ut in uita noſtra id oſtē damus. Nam quiſquis ea q̄ alii uerbis dumtaxat philoſophantur rebus ipſis affirmat is uere ſapit. Ceteri uero uelut umbre uolitant. Nec ſecus ea res

se habet q̃ si pictor egregiam uiri formã imitatus sit. hic autem reuera talis existat qualem ille in tabula exp̃serit. Qui enim uirtutẽ in cetu hominum laudant amplissimisq; uerbis extollunt. ipsi uero & libidines temperantie & q̃stum iustitie anponunt. Ii mea sententia nichil deferunt ab ystrionibus. q cum poemata inscenaĝunt. sepe ut reges uel ut potentes prodeunt cum neq; reges sint neq; potentes neq; omnino forsan liberi. At qui musicus quidẽ si uitare id nullo modo potest. numq̃ patitur liram sibi disonare neq; chori prĩceps iccinum sibi choꝛ habere. Ipse uero quispiam sibi disidebit neq; uitã consentaneam uerbis prestabit. Sed Euripide auctore linguam quidam iurasse dicet mentem uero iiuratam mansisse & bonum uideri. q̃ esse magis cupiet. At hic est uultĩus iniurie terminus. si qd credere oportebit. Platoni bonum uideri cum non sis. Ea igitur que de uirtute scripta sunt. ita ut dictum est accipienda censeo. Cum autẽ preclara facta maioꝛ. aut memorie successione. aut poetaꝛ uel ystoricoꝛ libris usq; ad nostrã etatẽ conseruata sit. nec huius quidẽ generis utilitatẽ negligemus. Vt ecce pides athenienſis. cum eũ quidã ex fori hominibus probris lacesseret nichil est irritatus. neq; animo cõmotus sed per uniersam diẽ pseueratũ est. cum nullo ille maledicto abstineret. hic uero tãq̃ ea res nichil ad se pertineret contenderet. Vespere iã facto

& tenebris exortis. cũ iurgator ille uix eo tempore abire uelet ꝑicles famulo cũ lumine accito ꝑsecutus est ipsum. Vt sibi q̃ lõga hec esset ad philosophiã exercitatio. Item cum quidam iratus. Eruditi mega rensi necem minaretur Idq; se fatuꝫ iuramento firmaret. Euclides contra iurauit se ꝑfecto illum placatuꝫ. effectuꝫq; ne sibi infensus foret. q̃ opere p̃ci um est aliquod huiuscemodi exẽplum sucerre mentibus hõinum iã ira efferuescentium? Tragedie enĩ nequaq̃ est credendum dicẽti Inimicas armabit ira manus. Sed potissimum esset nullo modo irasci. Sin id fieri non potest. at rationis freno moderandum est. nec est ꝑmittendum longius efferi. Sed reducamus orationẽ nostrã ad claroꝫ uirorum exẽpla. Pulsauit quispiã Socratẽ sophronisci filium fatiẽ eius petulantissime cedens. Socrates uero non repugnauit. Sed illius petulantie ac ire se ꝑmisit donec uultus ei nunq̃ tuberfieret. Veꝫ ubi illius ira satiata est. Socrates quidẽ nichil aliud egit. nisi ꝙ fronti sue inscripsit ꝑcusoris nomẽ quẽadmodum statuis fieri solet. Ille inquit hoc opus effecit nec ulterius ulcisci ꝑscit. Hec que nostris similia sunt ꝑ digna esse imitatione duco. Hoc enĩ socraticum illi nostro conuenit. quod monet ut ꝑcutienti maxillã unã. alteram porigamus. tantum ab est ut ulciscamur. Id autẽ ꝑclis aut euclidis simile est illi quo mouemur expectare ꝑseq̃ntes & benigne iras illoꝫ

tollerare & inimicis bona p̄cari nō autē maledicere
Nam qui in illis erit preeruditus is postea precep-
ptis nostris acqescet. nec quasi ipossibilia sint. aspernabitur haud sane pretereundum est Alexandri regis memorabile factum qui cum darii filias incaptiuas haberet mirꝫ in modum. ut ab oībus predicatur formosas nec quidē uidere uoluit turpe ratus eos q uiros uicissent a mulieribus superari. Hoc illi nostro conuenit quod aspiciens mulierem ad uoluptatem & si rem non consumet tn̄ quia id concupiuit in corde suo crimine non caret. Illud aūtem clinie Pytagore familiaris dificille est credere non debita opera. sed fortuito nostris cōuenire. Qui cū posset trium talentorꝫ dānum iure iurando sibi delecto effugere. soluere quidē maluit q̄ iurare q̄q̄ sine piurio illud facere licebat. Audierat ille ut michi q dem uidetur. Preceptnm domini iuramenta uetātis. Sed redeo ad id quod in principio dicebam nō oīa uobis recipienda sunt. sed tantum utilia. Et enim cum eos cibos qui obesse corpori diligēter uitemus. Absurdissimum ē disciplinarꝫ quibus animus alit. rationem nullam habere sed tāq̄ torrens aliquis quecunqꝫ sors obtulerit sine delectu imergere. Et cū gubernator non temere nauē uentis pmitat. sed ad portum dirrigat. Et sagitarius ad signum. & faber ad architectus finem aliquem sue artis respiciat.
Nos ab eiuscemodi opificibus i cognoscēdis rebus

noſtris ſuperari. Neq; enim manualium operum finis aliquis eſt. Vite autē humane finis eſt nullus que intueantīi qui bene uiuere q̄runt. Quod ſi nulla rōne huc atq; illuc in uita iactaremur. Quid inter nos atq; rates gubernaculis carentes itereēnt Verꝫ ut muſicis gīniciſq; certaminibus eoꝫdē ſunt exercitationes quoꝫ & p̄mia. nec ullus cum ſe pale ſtra aut prācartio exercuiſſet. Lira deinde aut tibia certabat. Neq; Polidamas id agebat nec milon. Sed alter ante olīpicum certamen curus ſiſtebat curētes Milon uero in dipeo uncto ſtabat. nec depelli ab eo ulla ui poterat. ſed reſiſtebat non ſecus ac ſtatua q̄dam plūbo affixa. Quod ſi marſie aut olimpi muſicam eſſent meditati relicto puluere atq; gymaſio ſero coronas aut gloriā aſſecuti eēnt aut effugiſſēt. ne corpora ſua deriſui haberent. Sed nec Thimotheus relicta muſica ſua ī luctamīnibus uēſebat. neq; enī aſequtus fuiſſet ut cunctis muſicis ancelleret. Cui tantum ſuperat artis ut quotiens libuiſſet animos hominū & ubementi harmonia accenderet. Et rurſus molli ac placida leniret. Quippe cum aliquando in Alexandri cōuiuio eū cantum quē phrigium appelant. modularet. uſq; adeo regem excita ſſe dicit ut ad arma capienda proſileret. atq; iterum ad cōmeſſatores epulaſq; reduxiſſe modulatiōe mutata. Tantas uires habet ī muſicis gīniciſq; certaminibus ſinem ſuū directa exercitatio. Sed quoniā

in coronaꝝ atq; pugilum mentionem incidimus ꝑ-
ſequamur aliq̃tiſper in ea re. Porro illi quadam in
credibili tollerantia uires adepti cū infinitis ſudori
bus in gīnaſio manarint īnumeraſq; plagas in exer
citatione tulerint. Victum autē non uoluptarium.
neq; iocundum.ſed quē magiſter ludi preſcripſerit
uictitarint.& in ceteris oībus ne orationē ꝑtrahā
ita īſtituti ſint.ut uictaant certamē acta meditatio
fuerit certaminis tandem ſe nudant in ſtadio & ſu-
mo labore ac ꝑiculo decertāt. Vt oleaſtri aut apii
aut eiuſmodi corona donetur. Victorieq; a pre-
cone bucinent̃.Nos uero q̃bus uite premia noſtre
adeo mirabilia prepoſita ſunt. Vt nec magnitudo
eoꝝ dici poſſit.nec multitudo numerari. In utrāq;
aurem ſecuri dormiētes. Altera manu capere poſſe
credemus? Per multi ſane eſſet inertia.Et ſardana
palus ille primas omniū partes in beatitudine fere
ret uel margites forte.quem neq; aratorem neq; ſo-
ſſorem.neq; cuiuſq; rei actorem fuiſſe Homerus ait
Si utiq; Homero credendum eſt potius q̃ Pytacho.
qui inquit arduū eſſe bonum exiſtere. Multis enī
laboribus ſuſceptis.uix eoꝝ bonoꝝ compos fieri cō
tingit.quoꝝ nichil in hac uita eſſe ſimile pauloan̄
dicebamus.Non igit̃ deſidendum eſt nobis.ne pro
breui uoluptate maxime ſpes abiciēde niſi uelimuſ
& conuitia pati & penas ſubire. non hic apud ho-
mines q̃q̃ ne hoc quidem paruum recte ſentienti.

ſed aut ſub terra aut ubicunq; ſint illa i udicia. Nã qui non ex uoluntate deliqt. Is forte aliqua digna bitur uenia. Qui autem ex ꝓpoſito peiora eligit nullã habet excuſationem. qui multiplici pena affi/ ciatur. quid aliud q̃ curam anime habendum eteris omnibus pro nichilo habitis. Non ergo corpori ſeruiẽdum niſi q̃tum ſuma cogit neceſſitas. ſed ani ma bonis artibus ĩbuenda Et ex corporis uinculis ac paſſionem ſocietate per philoſophiam eximẽda. Illud preterea efficiendum eſt ut corpus labor̃ pa tientiſſimum ſit. Ventri autem non ad uolup tatem ſed ad ſuſtentationem porrigendum. Nã q ſemper cenas atq; coquos mente agitãt epulaq; gratia ma ria terras ꝑſcruttañ miſerabili ad modum ſeruitute ꝑmuntur. & grauiſſimo domino tributa pendunt. nichil patientes leuiuſ q̃ hii qui apud inferos peãs dant. uere ignem diuidentes & cribro aquã ferẽtes. & per foſſum uas ĩplere anellantes. nullum finem la bor̃ habentes. Tonderi autẽ aut amici ultra q̃ nece ſſitas aut miſeror̃ eſt ſecundum Diogenem aut in iurior̃. Itaq; occupatum eſſe in corporis ornatu nõ minus turpe dicendum arbitror. q̃ ut pellicem eſſe aut adulterum. Quid enĩ refert homini ingnuo xy ſtide amitiatur an uili aliqua ueſte. Dummodo cor pus ab intemperie tutet̃. Quod & in ceteris obſer uandum eſt. nequid ſuperuacue moliamur. nec plus corpori tribuamus q̃ aĩe cõmodum ſit. Neq; enĩ

minus turpe uiro qui uere hoc cognomine dignus
existat. nimiã corporis curã habere q̃ ad illam q̃uis
possessionem effeminatũ esse. omne porro studium
ponere ut corpori q̃ optime sit. Hominis est se ipm
ignorantis nec intelligentis sapiens illud quod non
id quod cernitur est homo. Sed opus est maiori sa-
pientia. ut quisq; nostr quid tandẽ ipse sit possit
agnoscere. Verũ enĩ uero id assequi nõ expiata pri-
us mente ipossibilius est q̃ lippis oculis solem ꝓ-
spicere. Expiatio autem aĩe fit ut & breuiter simul
& habende uobis dicam ꝑ contemptum earũ quas
nobis sensus porrigũt uoluptatum. Non igitur
oculi pascendi sunt absurdis spectaculorũ miraculis.
non aspectu corporũ uoluptatis stimulos relinquen
tium non ꝑ aures sonus infundendus q animam
corumpere possit. Nã & nequitia & ignauia ex hu-
iusmodi musica gigni solet. Sed ea musica recipiẽda
est. qua usus Dauid poeta sacrorũ carminum Regẽ
ab insania liberauit. Pytagoras & cum iuuenibus
quibusdã uino sertis saltuq; per ciuitatẽ lasciuienti
bus obuiaret. iussisse dictur ei qui modos faciebat
ut mutata harmonia doricum personaret. quod ubi
factum est bachãtes illos adeo respiuisse ferunt. ut
serta abiecerent & rubore uultus uerecondiã confe-
ssi domum abirent. tantum interest corupta an salu
bri musica ac salutari ipleare. quãobrem ab hac qdẽ
musica que nunc in usu est non secus aborendum

uobis cenſeo. q̃ a quauis feditate. Iam uero eos ua/
pores. qui odoratū delectēt aieri miſcere. aut unguē
tis pungi. etiā interdicere uobis erubeſco. Quid
dicendū eſt de his uoluptatibus. que guſtu aut ta/
ctu fiunt. an dubitandum quin ille quoq; eiuſmodi
ſint ut niſi quis eas caueat uentri ac feminis ſeruire
eos ueluti pecora cōpellant. Deniq; ut ſumatī dicā
uniuerſum corpus deſpiciendū eſt niſi in luto uolu
ptatum uelimus ſummergi aut certe tantum ei in/
dulgendum ut philoſophie. ut īquit Plato. miniſte
rium p̄ſtare poſſit. Eadē ferme Platonis & Paulus
monuit dum ait. Nos non oportere ‚puidentiam
aliquā corporis habere ad uoluptates. nā ii corpus
optime curant. animā uero que eius ſeruitio uti de
det negligunt nichil ab hiis differunt. q ut organa
q̃ optima habeat ſummo ſtudio conquirant. Artē
uero cuius gratia illa organa ſunt cōpara deſpiciūt
Prorſus igitur cōtra ſeruandum. nā caſtigare corpuſ
& cōpeſcere eius īpectus uti in manē quandā belluā
oportet & eiuſdē aduerſus animā motus temerarioſ
rationis habena cohibere atq; ſedare. non autē fre/
na uoluptatum remittere & anime curā abicere &
inſtar aurige uiolentia equoꝝ tracti deſteri. nec py
tagore meminiſſe qui cū intelligeret quedam ex fa
miliaribus ſuis cibis exercitationibuſq; ut p̄guis
ſieret curare. Hic inquit non ceſſat moleſtionem
ſibi carcerē inſtruere. Quod genus moleſtie cum

ſuſpicaretur. Plato corpori ſuo ipẽdere. Achademiã in ſalubrem attice locũ ferunt ex iduſtria delegiſſe ut pluſq̃ bona habitudo corporis ceu uitis nimia luxuries ob eam rẽ ãputaretur. Ipſe quoq; iam audiui ex medicis ſumã corporis ualitudinẽ piculoſã eſſe cum igitur hec nimia idulgentia & ipſi corpori iutilis ſit & anime ipedimentũ afferat in ea re ſtudium ponere manifeſtiſſima eſt inſania. Quod ſi corpus cõtẽnere aſuefacti eſſemus paz cetera huius uite admiremur. Quid enĩ tibi opus eſſet ſi uoluptates corporis aſpernare. Equidem non uideo niſi forte quem iuuaret ut in fabulis de draconibus fertur reconditos theſauros uigilando cuſtodire. Qui autem ad hec contẽnenda ingenue eruditus eſſet plurimum ab omni facinore & uerbo & opere abhoreret. Et quicquid ultra ſufficientiã foret ſiue lydia gleba eſſet ſiue formicaz auriferaz opus tanto magis diſpliceret q̃to minus indigeret. Sufficiẽtia autem ipſa non libidine uoluptatum ſed nature neceſſitate diſinienda eſt. nam qui excedunt neceſſitatis terminos ſimiles ſunt his qui precipites defferuntur nichil ſtabile inuenientes. ubi poſſunt conſiſtere nullum terminum precipitationis hñtes. Sed q̃to plura ãplectunt̃ tantidem aut & pluris indigent ad uoluptates iplendas. Diuitiaz enim ut ait Solon nullus eſt terminus. Vez ad eam rem Theoginde mõſtro utendum eſt qui ita inquit.

Neq; diuitias cupio neq; uoto p̃cor sed ut michi cõ
tingat expuo uitã agere oĩ carentẽ molestia. Porro
nõ sine bñuolentia quadã michi in mentẽ uenit dio
genis hũana oĩa simul cõtẽnentis q magno rege di
ctiorẽ se p̃dicabat. quod ipse uidelicet paucoꝝ ĩdi-
geret. At nobis nisi Pythie missii sint talenta & ĩfi-
nita soli iugera & numerosa armentoꝝ examina ni
chil sat erit. Oportet autẽ ut ego qdẽ arbitror. nec
absentes diuitias optare nec pñtibus gloriari nisi q̃
tum scias uti. Sapienter enĩ socrates q cum uideret
hoĩem diuitiis affluẽtẽ eaq; de cã fastidio quodã glo
riabũdum ua uadere. n̄ prius ĩqt te admirabor. q̃ no
tũ michi fuerit quo pacto scias uti fortunis tuis. An
uero phidias policletusq; si auro & ebore gloriati
eẽnt ex qbus alter illiensibus iouem alter iunonem
arguus effinxit ridiculi haberet̃. aliena bona sibi
putantes glorie. ꝑpriã uero artẽ qua illud auꝝ pre
ciosius factum est silentio pretereuntes. nos autem
humanã uirtutem nõ satis decoris ipsam p se habe
re arbitrantes mĩori reprehensione dignos esse pu-
tabimus. At diuitias qdem cõtemnemus & uolupta
tes despiciemus. Veꝝ blãdicias & adulationes secta
bimur. Et archiloe hec uulpis caliditate. multiplici-
tateq; gaudebimus at nichil est. qꝑ eq̃ fugere debe-
at sapiens. q̃ ad ostentationem uiuere & populares
seq auras nõ autem uerã rationem usq; adeo ducere
uiuendi habere. Vt etiã si omnes hoĩes reclamarent

nichil mutet eoꝝ q̄ recte instituerat. etiã si infamiã uel picula subire ꝑ recte factis necesse sit. Nã qui aliter institutus ẽ is nichil differe uidet̃ ab egyptio sophista q & arbor fiebat & aqua & ferra & qcqd liberet. Siqdem ipse quoq; modo laudabit iustiam. si id placere audientibus ītelliget. Modo eam uituperabit si id apud quos loquit̄ iniurias esse gratas cognoscet & quod ꝑpriũ assentatoꝝ ẽ. Vt polipus ad speciem subiecti sibi colorem mutat. Ita & ipse ad uoluptatem audientiũ uariabat sententiã. Sed hec in nostris libris adiscemus pfectius. In pn̄tia uero umbrã aliquam uirtutis descripsimus ex his extraneis doctrinis. Qui en̄ diligenter equauis re cogunt utilitatem. & si minut̄ id agãt tn̄ ut magna flumia multa ex multis locis accipiunt incrementa. Nã rō quod inqt poeta. si paruũ paruo superadas idq; freq̄nter facias nō ad pecunie dumtaxat augumentum recte dictum fuisse putandum ẽ si ad cuius uis scientie. Bias qdem igit̄ unus ex septem sapientibus filio suo ad egiptios ꝓficiscenti rogãtiq; patrem qd nã agendum maxīe sibi gratum faceret si uiaticum inqt ad senectutem cōpares uirtutem inmiꝝ ꝑ uiatico ītelligēs. ꝙ a rectoribus termīs illam circumscribens utpote q eius utilitatem hūano uite spatio diffiniunt. Ego autem siue qs tithoī senectutem. sine iuuatissimi apud nostros matusalem q mille annos minus trigīta dicitur uixisse si deniq;

uniuersum tēpus ex quo fuerit hoies metiat ridebo puerilē eius sententiā cōtemplā lōgam & insenescibile seculum quod qdē tale ē ut qmadmodum immortalis anime.ita etiā illius seculi nullum finem mēs possit concipere.At quod ut uiaticū paremus omnis lapis ut dicunt mouendus ē unde aliqua utilitas ad eā rem sit nobis futura. Nō igit qa ardua sint hec & laborosa.Idcircho torpescemus ꝫ meōres illius sententie oportere uidelicet unumq̄q; uitam ꝓbatissimā eligere.Expectare autem ut cōsuetudo faciat iā iocundā atq; dulcē uideri ea seq aggrediemur. Turpe est enim cum tēpus ꝓ socordiā abierit tum demum illud reuocare cnm p̄ter dolorem nichil sit āplius reuocanti reditum.Ego igit q̄ optima esse rebar ptim nunc uos admonui partim oī uite tempore admonebo. Vos autem cum sint tria morbog genera utinam ne ei p̄stetis similes quod īsanabile est neu ita mente egrotetis ut pleriq; solent corpore egrotare. Nam hii q in parua ualitudine angunt ipsi ꝓficiscunt ad medicos. Qui uero grauiori morbo premunt .ad se curantes accersunt. At ii qui in antrabilem insanabiliter transuecti sunt.nec uenientes quidē medicos recipiūt quod uos non patiamini.nūc recta consilia aspernantes.

Finis libri deo gratias amen cōpletus.anno dñi.M.cccc.lxxi.xvii.die.nouēbris